

Department of
Humanities, Rajarata
University of Sri Lanka

The Journal of Studies in Humanities

Volume 4 (II) 2018

පාලි අට්ඨකථා තුළින් ඉස්මතුවන ශ්‍රී ලාංකේය ඉතිහාසය

පූජ්‍ය කුඩාවැවේ සෝමනන්ද හිමි

සමාජීය විද්‍යා හා කුලනාත්මක අධ්‍යයන අංශය,
ශ්‍රී ලංකා නිකාය විශ්වවිද්‍යාලය, අනුරාධපුරය
Email: somananda.kuda@gmail.com

Abstract

The purpose of this research is to show the history of Sri Lanka depicted in Pali Commentaries. **Atthakatha** refers to Pali-language Theravada Buddhist commentaries to the canonical Theravada Tipitaka. They provide information on the History of Sri Lanka from about the 6th century BCE. And, the Pali chronicles as well as a large collection of stone inscriptions, the Indian Epigraphical records, etc. gives facts on the History of Sri Lanka. This research will explore the possibility of utilizing those Pali Commentaries for the research and interpretation of the History of Sri Lanka.

Key Words: the history of Sri Lanka, commentaries (Atthakatha), pali language, historical sources.

හැඳින්වීම

ත්‍රිපිටකයෙහි ඇතැම් ධර්ම කරුණු විග්‍රහ කිරීමේ අභිලාශය මත අටුවා ග්‍රන්ථ සම්පාදිත බව පෙනීයයි. ගැඹුරු ධර්ම කරුණු විග්‍රහ කිරීමට ලක් කළ අටුවා ග්‍රන්ථයන්හි ආරම්භය සම්බන්ධයෙන් යොමු කරනු ලැබූ විද්වතුන්ගේ මත විවිධාකාර බව පෙනෙයි. මෙම අර්ථකථා මිහිඳු හිමියන් විසින් ශ්‍රී ලාංකිකයන්ට හඳුන්වා දීමෙන් අනතුරුව හෙළ'ටුවා ලෙස පැවති අට්ඨකථා ක්‍රි. ව. 5 සියවසේ දී මාගධියට පෙරලන ලදී.

අට්ඨකථා යනු කුමක්දැයි පැහැදිලි කර ගැනීමේ දී “අරුත්කීම” අටුවා යන්නෙහි සාමාන්‍ය අදහස වශයෙන් පෙන්වා දිය හැකිය (කුලසූරිය, 1989:39). තවදුරටත් එය විග්‍රහ කිරීමේ දී අපැහැදිලි දෑ සම්බන්ධයෙන් අර්ථ පහදා ලීම අටුවාකරණයක් වශයෙන් හැඳින්විය හැකිය. පාලි, සංස්කෘත හා සිංහල යන භාෂාවන්හි “අට්ඨකථා”, “අර්ථකථා” අටුවා ලෙස හඳුන්වනු ලබන අට්ඨකථාකරණය අර්ථවර්ණනා

යනුවෙන් ද සඳහන්ය (සුමනජෝති හිමි, 2004:158). පාලි භාෂාවේ සඳහන් වන “අට්ඨකථා” යන වචනයෙන් සිංහල භාෂාවේ දක්නට ලැබෙන ‘අටුවා’ යන වචනය බව පැහැදිලි වේ. දේශනා පාලියෙහි දැකිය හැකි “අට්ඨකථා” යන වචනයෙන් ද ටීකා ග්‍රන්ථයන්හි එන “අත්ථකථා” “අට්ඨකථා” යන්නෙන් ද අර්ථ ගන්වනු ලබන්නේ සවිස්තර වූ අටුවාමය. (හෙට්ටිආරච්චි,1963:203) සාරස්ථදීපනී කතුවරයාගේ මතය අනුව “අට්ඨකථා” යනු “අර්ථ කියනුයේ අට්ඨකථාය” එය අට්ඨකථා නම් වේ යනුවෙන් පෙන්වා දී තිබේ.

එසේම සාරස්ථදීපනී කතුවරයා විසින් “අත්ථො කථියති ඒතායාති අත්ථකථා, සායෙව අට්ඨකථා යකාරස්ස යකාරං කත්වා”යනුවෙන් ථකාරයට යකාරය ආදේශ වීමෙන් “අර්ථකථා” අට්ඨකථා යනුවෙන් වුවක් ලෙසින් පෙන්වා දෙයි. මේ සම්බන්ධයෙන් මනෝරත්නපුරාණී නම් අට්ඨකථාවෙහි සඳහන් තොරතුරු මත පෙනීයන්නේ “න අත්ථ මඤ්ඤයාති න ධම්මමඤ්ඤයාති අට්ඨකථංව පාලිං ච අත්තිත්වා” යනුවෙන් “අත්ථ” යන්න “අට්ඨකථා” ලෙසත් ධම්ම යනු “ත්‍රිපිටක පාලිය” ලෙසත් විග්‍රහ කොට තිබේ (පියරතන හිමි, 2001:3). සිංහල ශබ්දකෝෂයෙහි “අටුවාව” යන්න පිළිබඳව අර්ථ දක්වා තිබෙන්නේ මෙසේය. එනම් “අර්ථ පැහැදිලි කිරීමේ පරමාර්ථයෙන් ලියූ විස්තරය අට්ඨකථාව”යනුවෙනි (ධර්මබන්ධු, 1962:38). අටුවාව ලෙසින් අත්තුඩාවේ රාහුල හිමියන් පෙන්වා දෙනු ලබන්නේ ත්‍රිපිටකයෙහි ගැඹුරු වචන සඳහා අර්ථ මෙන්ම භාව ලෙසින් කරනු ලැබූවක් ලෙසයි. (රාහුල හිමි, 2000:1)

ඒ අනුව පෙනීයනු ලබන්නේ මේ සම්බන්ධයෙන් විමසීමට ලක්කළ උගත් මතයන් මූලාශ්‍රගත තොරතුරු මතත් අට්ඨකථා සම්බන්ධයෙන් පොදු මතයක් නොවන බවත් එය විවිධාකාර වූ මතයන්ට ලක් වූවක් ලෙසය.

අට්ඨකථා පිළිබඳ ත්‍රිපිටකයේ අර්ථ විවරණ

අට්ඨකථාවන්හි මූලික ලක්ෂණයන් ත්‍රිපිටක ග්‍රන්ථයන්හි දක්නට ලැබේ. විශේෂයෙන්ම අට්ඨකථා ලක්ෂණ දක්නට ලැබෙන නිකාය ග්‍රන්ථ අතර දීඝනිකාය, මජ්ඣිම නිකාය, සංයුක්ත නිකාය සහ අංගුත්තර නිකාය යන ඒවා ඉතාම වැදගත්ය. ඒ අනුව සතිපට්ඨාන සූත්‍රය (අංගුත්තර නිකාය, 1977:552-561) පිළිබඳව අවධානය යොමුකිරීමේ දී පැහැදිලිව පෙනීයන්නේ මෙම සූත්‍රයේ අට්ඨකථා මූල බීජ අන්තර්ගත බවය. එසේම මහාපරිනිබ්බාන සූත්‍රයේ (දීඝනිකාය, 1976: 110 -265) ද එම ලක්ෂණවලින් යුක්ත වන අතර එම සූත්‍ර විමසීමේ දී මෙය සනාථ කරගත හැකිය. මජ්ඣිමනිකාය සහ සංයුක්තනිකාය ග්‍රන්ථයන්හි එන සතිපට්ඨාන සූත්‍රය දීඝනිකායේ එන සතිපට්ඨාන සූත්‍රය සමග සසඳන විට මෙම කාරණය පැහැදිලි වේ. ඒ අනුව මජ්ඣිම නිකායේ දක්නට ලැබෙන සතිපට්ඨාන සූත්‍රයේ කාය, වේදනා, චිත්ත, ධම්ම යන සතර සතිපට්ඨාන පමණක් දක්වා තිබුණ ද දීඝනිකායේ සතිපට්ඨාන සූත්‍රයේ ඊට අමතරව චතුරාර්ය සත්‍යය සහ ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගය ද විස්තර වේ. පෙර සඳහන් කළ දීඝනිකායේ මහාපරිනිබ්බාන සූත්‍රය අනෙක් සූත්‍රවලට වඩා බෙහෙවින්ම අට්ඨකථා ලක්ෂණවලින් යුක්ත වන්නක් බව පෙනෙයි. ඒ අනුව බුද්ධ චරිතය වගේම ශාසන ඉතිහාසයට අන්තර්ගත බුදුන්

වහන්සේගේ වාරිකා, පරිනිර්වාණය, ආදාහනය, ධාතු බෙදීම සහ ධාතු නිධාන ආදිය පිළිබඳ කරුණු ඇතුළත් වෙන අතර අට්ඨකථා රචිත කාලයේ තොරතුරු ඒවාට ඇතුළත් වීම ලක්ෂණයක් වන අතර එම ලක්ෂණය ද මහාපරිනිබ්බාන සූත්‍රයෙහි අන්තර්ගතය. මජ්ඣිම සහ සංයුක්තනිකායන්හි අට්ඨකථා ලක්ෂණයන්ගෙන් යුක්ත ඒවා බව පෙනෙයි. ඒ අනුව ඉතාම වැදගත් සූත්‍ර දෙකක් ලෙස මජ්ඣිමනිකායේ චූල්ල සහ මහාවේදල්ල සූත්‍ර වගේම විභංග සූත්‍රත් සඳහන් කළ හැකිය. මෙම සූත්‍රවලත් බුදුදහමේ ගැඹුරු ධර්ම පර්යායන් ප්‍රශ්නෝත්තර ක්‍රමය යටතේ විභජනයට ලක්කොට තිබේ.

ඒ අනුව බුද්ධ කාලයේ සිටම බුද්ධ දේශනාවක ගැටළු තැන් සඳහා අර්ථ දීමක් කර තිබෙන බව පැහැදිලිය. බුදුන් වහන්සේ කෙටියෙන් දේශනා කළ ධර්ම දේශනා විස්තර කර නැවත සාරිපුත්ත, මහාකොට්ඨික, මහාකච්චාන ආදී ශ්‍රාවකයන් දේශනා කළ බව මහාකච්චාන හද්දේකරත්ත (මජ්ඣිම නිකාය, 1963-1973:410-422) ආදී සූත්‍ර තුළින් පැහැදිලි වේ. සැරියුත් තෙරුන් දේශනා කළ දීඝනිකායට අයත් සංගීති සූත්‍රය උන්වහන්සේම දේශිත මජ්ඣිම නිකායට අයත් සච්චවිභංග සූත්‍රය මහාකච්චායන තෙරුන් දෙසූ මධුපිණ්ඩික සූත්‍රය ආදිය අට්ඨකථා ලක්ෂණ වලින් යුක්ත සූත්‍ර කිහිපයකි. මජ්ඣිමනිකායේ මහාකච්චානහද්දේකරත්ත සූත්‍රයේ මහා කච්චායන හිමියන්ට සංක්ෂිප්තව දේශනා කරන ලද දහම් කරුණු සවිස්තරාත්තමකව දේශනා කිරීමට හැකියාව තිබූ බව සඳහන් වේ.

බුදුරජාණන් වහන්සේගේ ජීවමාන කාලයෙහි සිටම උන්වහන්සේගේ දේශනාවන්හි නොපැහැදිලි තැන්වලට අර්ථ ගැන්වීමත් බුදුන්වහන්සේ විසින් සංක්ෂිප්තව දෙසූ සූත්‍ර පසුව විස්තර කිරීම හෝ සැරියුත්, මහාකච්චායනාදීන් සවිස්තරාත්තමක දෙසූ බවත් පැහැදිලිය. බුදුරජුන් පිරිනිවන් පෑමෙන් අනතුරුව ද ත්‍රිපිටකය සහ අර්ථකථනයන් ද නොයෙකුත් ගුරුකුලයන්, ආචාර්ය පරම්පරාවන් නොනවත්වාම රැකගෙන එන්නට ඇතැයි නොඅනුමානය.

ඒ අනුව සංගායනාවන්හි ප්‍රතිඵලයක් වශයෙන් මේවා ක්‍රමවත් භාවයකින් සකස් කරන්නට ඇත. පසුකාලය වන විට ඒ සඳහා තවදුරටත් කරුණු එකතු වන්නට ඇතැයි සිතිය හැකිය. ථෙරවාදී පාලී ත්‍රිපිටකයන් එහි අට්ඨකථාවන් ද වාචෝද්ගතව රැකගෙන ඇති බව¹¹ පෙනීයයි (උභයපුරාණ සහිතො මහාවංසො,1959:33:102). ධර්ම සංග්‍රාහක තෙරුන් වහන්සේලා විසින් ත්‍රිපිටකයට කරුණු එක්කළ බව දීඝනිකායට්ඨකථාවේ සඳහන් වේ (සුමංගල, 1918:9).²² එසේම අට්ඨකථාවලටත් අළුතෙන් කරුණු එක්කර තිබෙන බව අට්ඨකථා මගින්ම පෙනීයන බව දීඝනිකායට්ඨකථාවේ සඳහන් තොරතුරු මගින් පැහැදිලිය.

ත්‍රිපිටකයෙහි අර්ථ පහදා ලීම සඳහා පළමුවැනි සංගායනාවේ දී පන්සියයක් රහතුන් වහන්සේලා විසින් සංගායනා කරන ලද බවක් දීඝනිකාය අට්ඨකථාව වන සුමංගලවිලාසිනියෙහි සඳහන් වේ.³³ ප්‍රථම සංගායනාවේ දී සංගීතිකාරක හිමිවරුන්

1 පිටකත්තය පාලිං - තස්සා අට්ඨකථාපිච
මුඛපාඨෙන ආනෙසුං - පුබ්බේ හික්ඛු මහාමති
2 "පක්ඛිපිතබ්බං පන සබ්බථාපි අඤ්චි තස්මායං යං යථ පකඛිපිතුං යුක්තං තමපි පකඛිපිංසු යෙව"
3 "අත්තප්පකාසනත්ථං අට්ඨකථා ආදිතොපඤ්චති යා සංගීතා අනුසංගීතා පිචපච්චාහි".

විසින් විනය, සූත්‍ර, අභිධර්ම පිටකයන් සංගායනා කොට ඒ ඒ ධර්ම කොට්ඨාසය ආරක්‍ෂා කිරීම සඳහා ඒ ඒ තෙරවරුන්ට භාර කරන ලද අතර විනය පිටකය උපාලි තෙරුන්ට ද දීඝනිකාය ආනන්ද තෙරුන්ට ද මජ්ඣිමනිකාය සැරියුත් තෙරුන්ගේ ශිෂ්‍යන්ට ද සංයුක්තනිකාය මහාකාශ්‍යප තෙරුන්ට ද භාර කළහ (උදිත හිමි,1959:4). පළමුවැනි සංගායනාව සිදුකරණු ලැබූ පරිද්දෙන්ම අනෙකුත් දෙවන, තුන්වන සංගායනාවන් මගින් ද පෙළට අළුතෙන් ධර්මෝපදේශ ඇතුළත් වීම සිදුවේ. තෙවන සංගායනාවේ දී කථාවන්ථුප්ප කරණය සැකසීමෙන් අර්ථ කථනයන්හි දියුණු අවස්ථාවක් ලෙස පෙන්වා දිය හැකිය.

ත්‍රිපිටකාගත මූලාශ්‍රයන්ට අනුව එනම් බුදුරජාණන් වහන්සේ වැඩ සිටි කාලයටම අයත් සූත්‍ර සහ විනය යන ග්‍රන්ථයන්හි එන සතිපට්ඨාන සූත්‍රය, මහපරිනිබ්බාන සූත්‍රය, චූළල සහ මහාවේදලේ මෙන්ම විභංග යන සූත්‍රයන්හි අටුවා ලක්ෂණ අන්තර්ගත වී ඇති හෙයින් ඒ අනුව සලකා බලන කල්හි අට්ඨකථාවන්ගේ ප්‍රභවය බුදුරජාණන් වහන්සේගේ කාලයේ සිටම පැවැත එන්නක් බව පැහැදිලිය. බුදුරජාණන් වහන්සේ විසින් දේශිත ප්‍රකීර්ණක දේශනාවම අට්ඨකථා ලෙස ටීකා මතයන් ආචාර්යවරුන්ගේ වාදය අට්ඨකථා යනුවෙන් අටුවා මතය ලෙසත් මත දෙකක් ආනන්ද කුලසූරිය මහතා පෙන්වා දෙයි (කුලසූරිය,1989:39). සාරස්ථිපතියෙහි සඳහන් වන “තඝට තඝට භගවතා පවත්තිත පකිණිතක දෙසනායෙව අට්ඨකථා” යන පාඨයට අනුව පෙනීයන්නේ “ඒ ඒ තැන්හි දී බුදුන් වහන්සේ විසින් පැවැත්වූ ප්‍රකීර්ණක දේශනාවම අටුවා” නම් වන බවත් (සාරස්ථිපති, 1914:17). විමතිවිනොදනී විනය ටීකාවෙහි “භගවතා පකිණිතක දෙසනා භුතාව සුත්තානුලොම භුතාව අට්ඨකථා” (ලංකානන්ද හිමි, 1989:32-37) යන පාඨයට අනුව පාරාජික වර්ණනයෙහි සඳහන් බුදුරජුන්ගේ ප්‍රකීර්ණක දේශනාව ද සූත්‍රානුලෝමය ද අටුවා ලෙස ගැණුනු බවත්ය. ත්‍රිපිටක අර්ථ සංවර්ණනා ක්‍රමය බුදුන් වහන්සේ වදාරණ ලද බවත් එය ප්‍රකීර්ණක දේශනය බවත් අංගුත්තර නිකායට්ඨ කථාව වන මනොරථපුරණියෙහි සඳහන් වන්නේ යැයි තවදුරටත් කුලසූරිය මහතා පෙන්වා දෙයි (කුලසූරිය, 1989:39-52). බුදුන් වහන්සේ පමණක්ම නොව ඇතැම් බුද්ධශ්‍රාවකයන් පවා එනම් සාරිපුත්ත, මහාකොට්ඨිත, මහාකච්චාන යන ශ්‍රාවකයන් ධර්ම කරුණු විස්තර කර දුන් අවස්ථා ත්‍රිපිටකයෙහි දැකිය හැකිය (මජ්ඣිම, 410-422). ඇතැම් උගත් මතයක් ලෙස බුද්ධක නිකායට අයත් අට්ඨක පරායන වර්ගවලට ලියූ නිර්දේශය පුරාණයේ සුත්ත නිපාතයට සැකසුණු අටුවාවක් ලෙස පවති (බුද්ධක නිකාය, 1960:255-.285). එසේම විනය පිටකය සම්පූර්ණයෙන් මෙන් විස්තර කරන කොටස් අටුවා ස්වරූපය ගනී. ත්‍රිපිටකයේ අර්ථ වර්ණනා ක්‍රමය බුදුන් වහන්සේ විසින්ම දේශිත බවත් ඒ ඒ තැන්හි දී බුදුන් වහන්සේ විසින් දේශිත ප්‍රකීර්ණක දේශනාව අට්ඨකථා නම් වන්නේ ඒ නිසා විසඟැකි බව භොරණ වජිරඤාණ හිමියෝ පවසති. පපඤ්චසුදනීය (වජිරඤාණ හිමි, 2000:9, 95). අට්ඨකථාවේ සඳහන් වන පරිදි ධර්ම දේශනාවන්ට පළමුවෙන් බුදුරජුන් විසින් දේශිත කථාව “ප්‍රකීර්ණක” දේශනාව ලෙසින් යම්කිසි අදහසක් තිබූ බව පෙනීයතත්⁴⁴ (පපඤ්චසුදනී, 1947:17). සාරස්ථිපතී විමතිවිනොදනී සහ අංගුත්තර නිකායට්ඨකථා ටීකා ආදී ග්‍රන්ථයන්හි අන්තර්ගත තොරතුරුවලට අනුව අටුවාවල බුද්ධ දේශනාවක් ලෙසත් ටීකාවන්හි පමණක්

4 “ධම්මකථා නාම සත්ථා ගාරානු මොදන පටිසංයුක්තා පකිණිතක කථාති”,

“ප්‍රකීර්ණක දෙසුම අටුවාව” ලෙස දක්වන බවත් ලබුගම ලංකානන්ද හිමියන්ගේ අදහසය (ලංකානන්ද හිමි, 1989:32-37).

ඒ අනුව ඉහත කී මතයනට අනුව දෙවැන්නේ අටුවා යනු අචාර්යවාද බවත් ප්‍රකීර්ණක දේශනා නොවන බවත් දක්වයි. බුදුරජාණන් වහන්සේගේ ප්‍රකීර්ණක දේශනාව ලෙස අටුවාව ටීකා මතය වුවද එසේ නොකියන අටුවාචාරීන් දීඝනිකායට කථාවෙහි දී “ආචර්යවාදෝ නාම අට්ඨකථා” ආචර්යවාදය නම් අටුවාව යැයි සඳහන් කොට තිබේ(සුමංගල:395). සමන්තපාසාදිකාවේ ආචර්යවාද යන්න සම්බන්ධයෙන් සඳහන් කිරීමේ දී “ආචර්ය වාදය යනු ධර්ම සංග්‍රාහක රහතන් වහන්සේලා විසින් තැබූවා වූ පෙළෙන් වෙන් වූ බැසගත් විනිශ්චය ලෙසින් තිබූ අටුවාවයි” යනුවෙන් දක්වා තිබේ (සමන්ත:162).⁵⁵ “ආචාර්යවාදොපි පුත්තෙන සමන්තෝ ව ගහෙනබෙබ්බා න ඉතරේ” යන දීඝනිකායටිඨකථාවේ(සුමංගල:395) තවදුරටත් නියමු අටුවාවම වූ ආචාර්යවාදයෙහි එනු ලැබූ දෙයක් වුවද පෙළේ සූත්‍රයන් හා නොගැලපේ නම් නොපිළිගත යුතුයැයි අටුවාවම සඳහන් කරයි.

බුද්ධ පරිනිර්වාණයත් සමග පෙළ සේම ඒ සඳහා අර්ථකථනයන් අන්තර්ගත අටුවාවන් ද නොයෙක් ගුරුකුල විසින් රැගෙන එන්නට ඇත. ඒ පිළිබඳව මහාවංසයේ දේශනා පාලියත් එහි අටුවාවන් ද කටපාඩමින් ගෙනා බව සඳහන් වීමෙන් පැහැදිලි වේ (ඌණපුරණ සහිතො මහාවංසො:33:02). අත්තුඩාවේ රාහුල හිමියන් බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කරණු ලැබූ ප්‍රකීර්ණක දේශනාවම අර්ථ වර්ණනා ස්වරූපයෙන් යුක්ත වූ හෙයින් ආචාර්යවාද වූ බව සඳහන් කරයි(රාහුල, 2000:3-7). මුල්කාලයෙහි දී බුදුරජාණන් වහන්සේගේ ප්‍රකීර්ණක දේශනාවන් පමණක් අටුවාව ලෙස පවත්වාගෙන ආ නමුදු පශ්චාත් කාලීන ශාසන භාරධාරී මහාස්ථවිරයන් විසින් තම තමන්ගේ අදහසින් තත්කාලීන තොරතුරුත් අන්තර්ගත කරමින් අටුවා සකස් කළහ. එහෙයින් අට්ඨකථා සාහිත්‍යය වනාහි “බුදු දෙසුමක්” ලෙසත් “ආචාර්යවාදයක්” ලෙසත් හැඳින්විය හැකිය. රත්කැරැව්වේ ජේමානන්ද හිමියෝ අර්ථ සංවර්ණනා ක්‍රමය බුද්ධ කාලයෙහිම ඇරඹුණ ද වර්තමාන අට්ඨ කථා පසුව කළ සංස්කරණයක් ලෙස පවසති (ජේමානන්ද හිමි, 1995:201-231).

ඒ අනුව පෙනීයන්නේ අටුවා ලක්ෂණ බුදුන් වහන්සේ වැඩ සිටි කාලයෙහි සිටම එහි මූල බිජයන් තිබූ අතර පසුකාලයෙහි එයට තවදුරටත් කරුණු ඒකරාශී වී සංවර්ධනය වූවක් බවය.

අට්ඨකථා පිළිබඳ කළ පර්යේෂණ

අට්ඨකථා සම්බන්ධයෙන් පර්යේෂණ සිදුකළ විද්වතුන් කිහිප දෙනෙකු දැකිය හැක. ඒ අනුව පොල්වත්තේ බුද්ධදත්ත හිමියන් විසින් 1951 දී නිකුත් කරනු ලැබූ අටුවා පරීක්ෂණය හා අටුවා කථාවස්තු (බුද්ධදත්ත හිමි, 1951) යන ග්‍රන්ථයෙහි අන්තර්ගත අටුවාවන්හි තිබෙන කථාවස්තු වලින් පුරාතන ශ්‍රී ලංකාවෙහි හිඤ්ච පිළිබඳව ද

5 “ආචර්යවාදෝ නාම ධම්ම සංගහකෙහි පඤ්චහි අරහන්ත සතෙහි ධර්මා පාළි විනිවිජය පවත්නා අට්ඨකතා තත්තඤ්ඤ”.

ඔවුනට තිබූ සමාජ තත්ත්වය ද තේරුම් ගැනීමට ඉවහල් වේ. එහි අවධිකථා සාහිත්‍යය, බුදුසමයෙහි ව්‍යාප්තිය, බෞද්ධ ජීවිතය සම්බන්ධ තොරතුරුත් අන්තර්ගතය. ලංකාවේ බුදුසමයේ ඉතිහාසය (රාහුල හිමි, 1962) යන්නෙන් 1962 දී ආචාර්ය වල්පොල රාහුල හිමියන් විසින් පර්යේෂණාත්මක ග්‍රන්ථයක් නිකුත් කරනු ලැබීය. එමඟින් බුදුසමයෙහි ව්‍යාප්තිය, ආගමික ජීවිතය හා භික්ෂුවගේ ස්වරූපය ගැන අවබෝධ කරගැනීමට මනා සහායක් ලබාදෙයි. පාලි අවධිකථා මූලාධාර කරගත් ආචාර්ය ඊ.ඩබ්. අදිකාරම් මහතා විසින් 1963 වර්ෂයේ දී දර්ශනපති උපාධිය සඳහා පැරණි ලක්දිව බෞද්ධ ඉතිහාසය (අදිකාරම්,1963) යන මැයෙන් මේ සම්බන්ධයෙන් පර්යේෂණාත්මකව එළිදැක්වුණු ග්‍රන්ථයකි. 1982 දී තම දර්ශනපති උපාධිය සඳහා ජර්මන් ජාතික ප්‍රයිඩ්ගාර්ඩ් ලෝටර්මෝසර් ගොටින්ග් විශ්ව විද්‍යාලයට ඉදිරිපත් කළ Contributions towards the study Lost Sinhala Attakatha Literature යන නිබන්ධනයෙන් සීහලට්ඨකථා ආදී අටුවාවන් සම්බන්ධයෙන් විමසීමට ලක්කෙරුණි (Lotter Mosser,1982) History of the Buddhist Sangha in India and Sri Lanka (Panabokke,1992) යන මැයෙන් 1993 දී ගුණරත්න පානබොක්කේ විසින් පලකරන ලද ග්‍රන්ථයෙන් මුල්කාලීන ශ්‍රී ලංකාවේ සහ ඉන්දියාවේ භික්ෂුව සම්බන්ධයෙන් තොරතුරු ලබාගත හැකි අතර විශේෂයෙන් ශ්‍රී ලාංකේය ආගමික ජීවිතය සම්බන්ධයෙන් අධ්‍යයනය සඳහා පිටිවහලක් ලෙස ගතහැකිය.

ශ්‍රී ලාංකේය ඉතිහාසය පිළිබඳ තොරතුරු

අවධිකථා සාහිත්‍යය පර්යේෂණයට ලක් කිරීමත් පරිශීලනය කිරීම මතත් ශ්‍රී ලාංකේය භික්ෂුව සම්බන්ධයෙන් මෙතෙක් වූ වංශකථා දී මූලාශ්‍රයන්හි එන අදහස් තුළනාත්මකව අධ්‍යයනය කිරීමට හැකිය. ශ්‍රී ලාංකේය භික්ෂුවගෙන් ඉටුවිය යුතු ආගමික සහ සමාජීය කාර්යභාරය ඉතාමත් පෘථුලව මෙන්ම සාර්ථකව සිදු වූ බව වංශකථාදී සාහිත්‍ය මූලාශ්‍ර මගින් පෙනෙන අතර ස්වකීය කාර්යභාරය ඉටුකිරීමේ දී ශ්‍රී ලාංකේය භික්ෂූන් වහන්සේ විනය විරෝධී නොවී ධර්ම විරෝධී නොවී ඉතාමත් මැනවින් එය ඉටු කළ බව අවධිකථා මගින් මනාව පැහැදිලි වේ. ඒ තුළින් භික්ෂුවගේ ක්‍රියාකාරීත්වයත් ප්‍රාදේශීයමය ව්‍යාප්තියත් විමර්ශනයට ලක් කිරීමට හැකිවිය. ඉන් සමාජ ඇගයුම් පද්ධතිය තුළ භික්ෂුවගේ භූමිකාව සේම භික්ෂු වර්ගවත් සම්බන්ධයෙන් ද අවධානයට ලක් කරමින් පුරාතන ශ්‍රී ලාංකික භික්ෂුවගේ ක්‍රියාකාරීත්වය සම්බන්ධව නව තොරතුරු රාශියක් අනාවරණය වේ. එහෙයින් දීර්ඝ කාලයක් තිස්සේ වංසකථා මූලිකත්වයෙහිලා සලකා භික්ෂුව පිළිබඳව වූ තොරතුරුවලට වෙනස් තොරතුරු රාශියක් ඉස්මතු කරගැනීමට හැකි වේ.

ක්‍රි.ව. 5 වන සියවසේ දී බුද්ධසෝම භිමියන් පරිවර්තකයෙකු මෙන්ම සංස්කාරවරයෙකු වශයෙන් ද හෙළ'ටුවා ප්‍රධානත්වයෙහි ලා තබාගෙන මාගධියට පෙරළ අවධිකථා ප්‍රාථමික මූලාශ්‍රයක් වශයෙන් මෙහි දී භාවිතයට ගැනීමට හැකියාව ලැබේ. ඒ අනුව විනයට්ඨකථාව වන සමන්තපාසාදිකාව, දීඝනිකායට්ඨ කථාව වන සුමංගලවිලාසිනි, සංයුක්තට්ඨකථාව වන සාරඝ්‍ර ජපකාසිනී, මජ්ඣිමනිකායට්ඨකථාව වන පපඤ්චසුදනී, අංගුත්තරනිකායට්ඨකථාව වන මනොරථපූරණී ආදී සූත්‍ර පිටකය සඳහා රචිත අවධිකථාවන් ද අභිධර්ම පිටකයෙහි ධම්ම සංගණිය සහ විභංග යන්න

සඳහා පිළිවෙලින් රචිත අත්පසාලිනිය, සම්මොහවිනෝදනිය යන අට්ඨකථාවන් සහ සූත්‍ර, විනය සහ අභිධර්ම පිටකයන් අලලා රචිත විසුද්ධිමග්ගයන් ශ්‍රී ලංකාවේ ඉතිහාසය අධ්‍යයනයෙහි දී ඉතාම සුවිශේෂී වැදගත්කමකින් යුක්තය.

අට්ඨකථාවන්හි අන්තර්ගත පුරාතන ශ්‍රී ලාංකේය සමාජයට සම්බන්ධිත පුවත්, තොරතුරු, විස්තර ඓතිහාසිකමය වශයෙන් තත්කාලීන සමාජ විචරණයේ දී ඉතාමත් වැදගත් වේ. ඒ අතින් භික්ෂුවගේ ක්‍රියාකාරීත්වය සම්බන්ධිත තොරතුරු සුවිශේෂී අගයකින් යුක්තය. ඒ අනුව දේශපාලන වශයෙන් අවධානය යොමුකිරීමේ දී විජය ඇතුළු පිරිස බුද්ධ පරිනිර්වාණ වර්ෂයෙහි දී ශ්‍රී ලංකාවට පැමිණීම (සමන්තපාසාදිකාව,1900:42), අශෝක රජුගෙන් අනුරාධපුරයෙහි පාලක තිස්ස ලැබූ අභිෂේක භාණ්ඩ (එම,25-29), සිටු තනතුරු (සම්මොහවිනෝදනි,1932:314) යනාදී දේශපාලකීන තොරතුරු පමණක් නොව සාමාජික වශයෙන් දාසයන් (මනොරථපුරණි, 1923:276), ආහාර පාන වර්ග (පපඤ්චසුදනි, 1933:263) ආදිය සම්බන්ධයෙන් ද තොරතුරු අන්තර්ගත වේ.

ආර්ථිකමය වශයෙන් අවධානය යොමුකිරීමේ දී විනිමය සම්බන්ධිත තොරතුරු අතර කහවණු (සම්මොහ, 314) පිළිබඳවත් (අඩ මස්ස, මස්ස, අඩ කහවණුව) දඩයම් කිරීම (පපඤ්ච:887), මසුන් මැරීම (එම:713), දර විකිණීම (මනොරථ:277) ආදී වෙළඳම පිළිබඳ තොරතුරුත් කර්මාන්ත, යකඩ, සුදු රියම්, කළු රියම්, රන් රිදී, මුතු මැණික් ආදිය (සම්මොහ:288-289) සම්බන්ධිත තොරතුරු මෙන්ම එවක ආරාමයන් සතුව තිබූ ධනය (සමන්ත:338) ආදී වශයෙන් තොරතුරු රාශියක් ලබාගත හැක.

අධ්‍යාපනය සම්බන්ධයෙන් එන තොරතුරු අතර ක්‍රිපිටක පිළිබඳ හැදෑරීම (එම:503), අට්ඨකථා පිළිබඳව හැදෑරීම (සුමංගලවිලාසිනි,1918:141,376/සමන්ත,237), ධර්ම විනය ඉගැන්වීම (මනොරථ:38-39) ආදිය සම්බන්ධ තොරතුරු ද අන්තර්ගතය.

එසේම ආගමික වශයෙන් නොයෙකුත් ආගමික පූජා උත්සවයන් සම්බන්ධයෙන් තොරතුරු ද දක්නට ලැබේ. ඒ අතර ධර්ම දේශනා සම්බන්ධයෙන් ප්‍රධානත්වයක් ලැබුණු අතර ඇතැම් අවස්ථාවන්හි දී එළිවෙනතෙක් ධර්ම දේශනා පැවැත් වූ බව ද පෙනේ (එම:385-386/සම්මොහ:244). ඉපැරණි ශ්‍රී ලංකාවේ ජනප්‍රිය වූ උත්සවයක් ලෙස පෙනෙන්නේ අරියවංස සූත්‍රය දේශනා කිරීමය (Epigraphia Zeylanica, Vol. III, 1933:177). මනොරථපුරණි අට්ඨකථාවේ භික්ෂුන් තිස් නමක් විසින් දෙසතියකට වරක් මහා අරියවංස සූත්‍ර දේශනාව කරන ලද බව සඳහන් වේ (මනොරථ:385). සුමංගලවිලාසිනියෙහි ගිරිභණ්ඩවාහන පූජාව (සුමංගල:57) සම්බන්ධයෙන් ද පිරිත්කීම වැනි උත්සවයන් සම්බන්ධයෙන් ද අට්ඨකථාවන්හි තොරතුරු ඇතුළත් වේ.

එසේම ක්‍රිපිටකයෙහි අන්තර්ගත තොරතුරුවලට පරිබාහිරව තත්කාලීන ශ්‍රී ලංකාවෙහි වූ ගිහි පැවිදි සමාජ සබඳතා හුවා දැක්වෙන කථා පුවත්, (සමන්ත:337/විසුද්ධි:29/සුමංගල:452) පාලකයන් හා බුදුදහම අතර සබඳතා (විසුද්ධි:29/මනොරථ:384) ආදිය සම්බන්ධයෙන් තොරතුරු ඇතුළත් වන අතරම ප්‍රස්තුත කාලපරිච්ඡේදයෙහි භික්ෂුව සහ උන්වහන්සේගේ ආගමික මෙන්ම සමාජ ක්‍රියාකාරීත්වය පිළිබඳව මනා වැටහීමක් ලබාගැනීමට අට්ඨකථා බෙහෙවින්ම උපකාරී වේ.

වංසකථා ඇතුළු අනෙකුත් සාහිත්‍යය, පුරාවිද්‍යාත්මක මූලාශ්‍ර බොහෝසෙයින් ඒකකේන්ද්‍රීයව කරුණු ගොනුකර ඇති බවක් පෙන්නුම් කරන අතර ඉන් පරිබාහිර වූ තොරතුරු ඇත්තේ සීමිතවය. එමනිසා ඒවායෙහි අන්තර්ගත නොවූ කරුණු රාශියක් දක්නට ලැබේ. එහෙයින් වංසකථා හා අනෙකුත් මූලාශ්‍ර මගින් හෙළි නොකරන නොවූ තොරතුරු අවිධිමත්ව මගින් මතුකර ගැනීමට හැකිවේ. හික්සන් වහන්සේගේ අල්පේච්ඡ ජීවිතය හා විනයගරුක බව පැවිදි ජීවිතයක් ගතකිරීමට සුදුසු අංගෝපාංගවලින් මූලාරම්භයේ දී ආරාමය යුක්ත වූ අතර අනුක්‍රමයෙන් එහි සංවර්ධනය වීමක් දැකිය හැකිය. ඒ අනුව ආරාමික ජීවිතය හා හික්සු ආකල්ප පිළිබඳව තත්‍ය තොරතුරු ගෙනහැර දැක්වීම අපේක්ෂා කෙරේ. හික්සු ශාසනයේ වර්ධනයත් බුදුදහම මගින් මෙරට තුළ ගොඩනැගුණු සංස්කෘතික ස්වභාවය හැදෑරීමේ දී සංස්කෘතික හා සහගතවයේ අභිවෘද්ධිය ගැන හික්සුවගෙන් ඉටු වූ සේවය ඉතාම වැදගත් වන අතර එය ඇගයීමට ලක් කෙරේ. හික්සු සංස්ථාව සංවිධිත සංවිධානයක් ලෙසින් මූලික ප්‍රධාන අපේක්ෂාවන් සපුරා ගනිමින් ඉදිරියට ඒමට සමත් වී ඇති අතර සංස සමාජයෙහි ආකල්ප මත ස්වකීය විමුක්තිය සලසා ගන්නා සේම අන්‍ය ජීවිත ද එනම් ජන ජීවිතය යහපත් වගේම ඵලදායී කිරීමට සමත් වී තිබේ. එහෙයින් සමකාලීන හික්සුවගේ ශාසනික ක්‍රියාකාරීත්වය, වර්යාවන්, බහුශ්‍රැතභාවය, බුද්ධිමය ක්‍රියාකාරීත්වය, සමාජ සබඳතා මෙන්ම දුර්වලතා අධ්‍යයනය කොට ඉස්මතුකොට දැක්වීමට ද උපකාරී වේ.

සමාලෝචනය

ප්‍රාථමික මූලාශ්‍රයක් ලෙස අටුවා ග්‍රන්ථ භාවිත කර වංසකථා ආදී අනෙකුත් මූලාශ්‍ර මගින් හෙළි කරගත නොහැකි තොරතුරු රාශියක් ඉස්මතු කරගත හැකිය. ඒ අතර දේශපාලන, ආර්ථික, සාමාජික හා සංස්කෘතික තොරතුරුය. විශේෂයෙන්ම එකල පැවති ආරාමික ජීවිතය හා හික්සු ආකල්ප වටා ගෙනුණු තොරතුරු, සමකාලීන හික්සුන්ගේ සමාජ ක්‍රියාකාරීත්වය, බහුශ්‍රැත බව සහ ඇතැම් විට ඔවුන්ගේ දුර්වලතා පිළිබඳ තොරතුරු රාශියක් මෙමගින් ඉස්මතු කරගැනීමට හැකිබව පැහැදිලිය.

පරිශීලිත ග්‍රන්ථ

ප්‍රාථමික මූලාශ්‍රය

අංගුත්තර නිකාය, (1977). කොළඹ: බුද්ධ ජයන්ති ත්‍රිපිටක ග්‍රන්ථ මාලා, ලංකාණ්ඩුවේ මුද්‍රණාලය.
ඌණපුරණ සහිතො මහාවංසො, (1959). සංස්. පොල්වත්තේ බුද්ධදත්ත හිමි, කොළඹ: ඇම්. ඩී. ගුණසේන සහ සමාගම.
බුද්ධක නිකාය, (1960). කොළඹ: බුද්ධ ජයන්ති ත්‍රිපිටක ග්‍රන්ථමාලා.
දීඝනිකාය, (1976). කොළඹ: බුද්ධ ජයන්ති ත්‍රිපිටක ග්‍රන්ථ මාලා, ලංකාණ්ඩුවේ මුද්‍රණාලය.
පපඤ්චසුදනි, (1933). සංස්. සයිමන් හේවාචිතාරන, කොළඹ: ත්‍රිපිටක ප්‍රකාශන මුද්‍රණාලය.
මජ්ඣිම නිකාය, (1964-1973). කොළඹ: බුද්ධ ජයන්ති ත්‍රිපිටක ග්‍රන්ථමාලා, ලංකාණ්ඩුවේ මුද්‍රණාලය.
මනෝරථපුරණී, (1923). සංස්. සයිමන් හේවාචිතාරන, කොළඹ: ත්‍රිපිටක ප්‍රකාශන මුද්‍රණාලය.
සමන්තපාසාදිකාව, (1900). සංස්. සයිමන් හේවාචිතාරන, කොළඹ: ත්‍රිපිටක ප්‍රකාශන මුද්‍රණාලය.

සම්මොහවිනොදනි, (1932). සංස්. සයිමන් හේවාචිතාරන, කොළඹ: ත්‍රිපිටක ප්‍රකාශන මුද්‍රණාලය.
 සාරසඨදීපනි විනයටඨකථා ටීකාව, (1914). සංස්. බී. දේවරක්ඛිත හිමි, කොළඹ: ඩී. සී. වික්‍රමසිංහ ප්‍රකාශකයෝ.
 සුමංගලවිලාසිනි, (1918). සංස්. සයිමන් හේවාචිතාරන, කොළඹ: ත්‍රිපිටක ප්‍රකාශන මුද්‍රණාලය.
Epigraphia Zeylanica, Vol. III, (1933). ed. S. Paranavithana, London: Oxford University Press.

ද්විතීය මූලාශ්‍රය

අදිකාරම්, ඊ.ඩබ්. (1963). පැරණි ලක්දිව බෞද්ධ ඉතිහාසය, කොළඹ: ජේ.කේ.ජී. ජයවර්ධන සහ සමාගම.
 උදිත හිමි, හිත්තටියේ (1959). ත්‍රිපිටක පරීක්ෂණය, මාතර: එඩ්වින් ගුණසිංහ.
 කුලසූරිය, ආනන්ද (1989). "අටුවානම් කීම? හෙවත් අටුවා, හෙළ'ටුවා පවත," විද්‍යෝදය, කාණ්ඩය, නුගේගොඩ: ජයවර්ධනපුර විශ්ව විද්‍යාලය.
 ධර්මබන්ධු, ටී.ඇස්. (1962). සිංහල මහා අකාරදිය, කොළඹ: ගුණසේන සහ සමාගම.
 පියරතන හිමි, වෑගම (2001). පාලි අට්ඨකථාවන්හි පිළිබිඹුවන ව්‍යාකරණ සම්ප්‍රදාය, කොළඹ: සමයවර්ධන පොත්හල.
 ජේමානන්ද හිමි, රත්කැරැව්වේ (1995). පාලි අට්ඨකථා සාහිත්‍ය පිළිබඳ හැදින්වීමක්, සංස්. වැ. කුසලධම්ම හිමි, පැලියගොඩ: ශ්‍රීමත් ප්‍රීත්වරින්.
 බුද්ධදත්ත හිමි, පොල්වත්තේ (1951). අටුවා පරීක්ෂණය හා අටුවා කථා වස්තු, පැලියගොඩ: විද්‍යාලංකාර යන්ත්‍රාලය.
 රාහුල හිමි, වල්පොල (1962). ලංකාවේ බුදුසමයේ ඉතිහාසය, කොළඹ: ඇම්. ඩී. ගුණසේන සහ සමාගම.
 රාහුල හිමි, අත්තුඩාවේ (2000). අට්ඨකථා සාහිත්‍ය හා අටුවා රසකතා, නැදිමාල: බෞද්ධ සංස්කෘතික මධ්‍යස්ථානය.
 ලංකානන්ද හිමි, ලබුගම (1989). ශාස්ත්‍රීය ලේඛන, කාණ්ඩය, කොළඹ: සංස්කෘතික දෙපාර්තමේන්තුව.
 වජිරඤ්ඤාණ හිමි, හොරණ (2000). ලක්දිව විනය සාහිත්‍ය, කොළඹ: ඇස්. ගොඩගේ සහ සමාගම.
 සුමනචෝති හිමි, පල්ලන්තර (2004). අට්ඨකථාවන්හි ප්‍රභවය හා විකාශය, නුගේගොඩ: ශ්‍රීලෝකල් ට්‍රස්ට් ලංකා ප්‍රයිවට් ලිමිටඩ්.
 හෙට්ටිආරච්චි, ඩී.ඊ. (1963). සිංහල විශ්ව කෝෂය, කොළඹ: රජයේ මුද්‍රණාලය.
 Panabokke, Gunarathne (1994). *History of the Buddhist Sangha in India and Sri Lanka*, Colombo: Karunaratne & Sons.
 Lotter Mosser, Fried Gard (1982). *Sihalattakata Literature*, Gotting.